

El castell de Famers des de l'atri de l'ermita.

Llorens, arqueòleg del Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona, els anys 1991 i 1992, per determinar les fases d'activitat de la fortificació i la compartimentació de l'espai interior del recinte. A partir dels resultats obtinguts, l'arquitecte del Departament de Cultura, Ramon Castells, va procedir a elaborar el projecte, amb el qual tres anys després es van començar les obres. Aquest, com ja és norma en el seu autor, ha tingut un rigorós respecte per la construcció medieval, que s'oposa completament al d'algunes restauracions de forta influència romàntica que fins no fa gaires anys encara s'han realitzat al nostre

país. D'aquesta manera, es manté plenament el concepte de fortificació feudal, si bé, davant la impossibilitat d'una reconstrucció acurada, deixa l'interior del recinte buit de les construccions complementàries que estaven realitzades amb materials més peribles, i que havien sofert molts canvis des de la fase inicial.

En aquest respecte pel passat, Castells ha optat per tres tipus diferents d'intervenció: la reconstrucció directa, amb materials recuperats de l'interior del castell, dels merlets i petits trams fàcilment intel·ligibles; l'alçament amb materials clarament diferenciats, però dins una sintonització

romàntica, de trams de major entitat; i, finalment, la utilització de materials moderns, metalls o fusta, per als tancaments i els accessos. Serveix com a exemple del respecte per l'estructura original la construcció d'una escala de planxa metàl·lica per damunt de l'escala de pedra que accedeix al camí de ronda, que li serveix de protecció però, alhora, la deixa parcialment a la vista.

D'aquesta manera, el projecte ha complert perfectament amb els seus principals objectius: restaurar i consoli-

dar un edifici que, tot i la seva relativa bona conservació, es trobava en un procés de clara degradació. Protegir-lo i alhora permetre'n la seva visita controlada, amb garanties tant per a l'edifici com per als visitants. Els resultats finals han significat la recuperació d'un edifici que, per les seves formes, representa un model clàssic entre les fortificacions feudals catalanes i que, mercès a la restauració, se'ns presenta amb tota la seva simplicitat i puresa.

Àngel Bosch Lloret

Les relacions històriques occitanocatalanes

Les relacions culturals i polítiques que, al llarg del segle XX, es desenvoluparen entre Occitània i Catalunya fou el tema central de la trobada d'historiadors que va tenir lloc a Béziers (Besiers, en occità) del 21 al 23 de març de 2003.

Hi van participar historiadors d'un i altre país, per bé que la participació catalana fou la majoritària: Albert Balcells, Francesc Roca, Josep M. Figueres, Sebastià Serra, Xavier Ferré, Montserrat Corretger, Pere Grau, Jaume Figueres, Enric Pujol, Vinyet Panella... Tanmateix, els occitans

hi aportaren, entre d'altres, dos noms de primeríssima fila: Robert Lafont (que va enviar una comunicació, però li fou impossible d'assistir-hi) i Philippe Martel (que avui és el principal especialista en la renaixença literària occitana iniciada al segle XIX i que es perllongà a la centúria

següent). El principal fruit de la reunió fou la constitució d'un equip d'estudiosos compromès en l'aprofundiment de l'estudi de les relacions històriques entre les dues nacions.

Aquest acte es va inscriure dins les nombroses reunions organitzades per l'Eurocongrés 2000, que va assumir com a objectiu princi-

pal l'anàlisi de les relacions de tot ordre que han existit, que existeixen i que poden multiplicar-se en un futur immediat entre Occitània i Catalunya; especialment en l'horitzó de la consolidació de la Unió Europea. Uns mesos abans s'havia celebrat també una reunió similar que havia aplegat els estudiosos

del període medieval, l'etapa d'or d'ambdós països. Les conclusions adoptades en aquestes dues trobades i en els prop de dos-cents actes que s'han celebrat al llarg de tot el temps que ha durat l'esmentat congrés –entre ells, el celebrat a Girona– es van proclamar en la cloenda multitudinària celebrada el 5 d'abril de 2003 al Palau de la Música Catalana de Barcelona. Entre les més destacades cal fer esment de la reclamació d'una estructura confederal de la Unió europea que tingui present les realitats nacionals que històricament no han esdevingut estats (però que han conservat una marcada personalitat pròpia en l'àmbit cultural i lingüístic), el reconeixement del català i l'occità com a llengües oficials per part de la Comissió europea, i el projecte de constitució d'un espai (econòmic, social i cultural) occitanocatalà. Coincidint amb l'acte de cloenda, es va inaugurar al Museu d'Història de Catalunya l'exposició *Catalans i trobadors. Occitània i Catalunya: renaixença i futur*, que romandrà oberta al públic fins al 27 de juliol de 2003.

Aflamenquem-nos

La música no és innocent. Els seus usos no són innocents. La música ens uneix o ens disgrega, quan hi palpitem plegats ens convertim en fraternitat, el seu batec ens subratlla el sentit de pertinença, ens defineix com a grup. D'altra banda, la música de l'altre, de l'estrany, sol ser un dels elements culturals més factibles de fagocitar, molt menys problemàtica que la seva llengua, la seva religió o el seu tipus d'estructuració familiar. Barrem el pas als immigrants, però ens quedem els seus cedés de música ètnica. I després, dins el mar d'aquestes músiques es crea el miratge d'una societat diversa que escolta o balla aplegada sota aquest llenguatge pretesament universal.

Segons com hagin bufat els vents polítics, el flamenc formava part o no de les músiques que ens cohesionaven, fins que hem decidit que sí, que el flamenc és tan «nostre» com els calçots o com La Caixa, per posar dos exemples igual de discutibles. L'especialitat de flamenc a l'Escola Superior de Música de Catalunya, un programa de flamenc al 33 (*Flamenc-o*), la reivindicació de *cantaores* com Miquel Poveda que musiquen Martí i Pol o Verdaguier, l'orgull patri davant la rumba catalana inventada a Gràcia: a la tenora li han sortit germans. De seguida li hem trobat un passat, unes arrels, i així hem recordat que el Liceu es va inaugurar el 1847 amb una actuació de ball flamenc. A diferència de la tradició taurina, innegable des del moment que a Olot hi ha una de les places de braus més antigues de l'Estat espanyol, les arrels flamenques no han estat vistes amb tanta suspicàcia o reticència. La meua ignorància en el tema no em permet qüestionar la profunditat d'aquestes arrels, ni crec que sigui convenient de fer-ho: a tots ens interessa que la realitat multicultural catalana aparegui historiada i justificada així. Calen ponts quan ja tenim prou fossats. L'únic és que a Girona ens costarà sostreure'ns a aquells *tablaos* infames de la Costa Brava, on servien un flamenc mistificat, guitarres barates i grans arracades de plàstic, aquells farbalans turquesa o de grans llunes vermelles que espiàvem amb perplexitat. Santa Carmen Amaya que ets al cel de Begur, deslliureu-nos-en!

Josep Pujol i Coll

Enric Pujol